

A TANTÁRGY ADATLAPJA

1. A képzési program adatai

1.1 Felsőoktatási intézmény	Babeş-Bolyai Tudományegyetem
1.2 Kar	Református Tanárképző és Zeneművészeti Kar
1.3 Intézet	Református Tanárképző és Zeneművészeti Kar
1.4 Szakterület	Zene
1.5 Képzési szint	Alapképzés
1.6 Szak / Képesítés	Zenepedagógia / Zenetanár – Licenciátus zenében

2. A tantárgy adatai

2.1 A tantárgy neve	Polifónia (Ellenpont és fuga) 2.						
2.2 Az előadásért felelős tanár neve	Dr. habil. Coca Gabriela – előadótanár						
2.3 A szemináriumért felelős tanár neve	Dr. habil. Coca Gabriela – előadótanár						
2.4 Tanulmányi év	2	2.5 Félév	4	2.6. Értékelés módja	E	2.7 Tantárgy típusa	DD

3. Teljes becsült idő (az oktatási tevékenység féléves óraszama)

3.1 Heti óraszám	2	melyből: 3.2 előadás	1	3.3 szeminárium/labor	1
3.4 Tantervben szereplő össz-óraszám	28	melyből: 3.5 előadás	14	3.6 szeminárium/labor	14
A tanulmányi idő elosztása:					óra
A tankönyv, a jegyzet, a szakirodalom vagy saját jegyzetek tanulmányozása					5
Könyvtárban, elektronikus adatbázisokban vagy terepen való további tájékozódás					5
Szemináriumok / laborok, házi feladatok, portofóliók, referátumok, esszék kidolgozása					5
Egyéni készségfejlesztés (tutorálás)					5
Vizsgák					3
Más tevékenységek: műelemzések, reneszánsz kórusok audíciója					5
3.7 Egyéni munka össz-óraszama	28 (2x14 óra)				
3.8 A félév össz-óraszama	70				
3.9 Kreditszám	2				

4. Előfeltételek (ha vannak)

4.1 Tantervi	Zeneelméleti előképzés, a kulcsok és hangjegyek ismerete
4.2 Kompetenciabeli	Kottaismeret, logikai készség

5. Feltételek (ha vannak)

5.1 Az előadás lebonyolításának feltételei	az előadóterem zongorával való felszereltsége, valamint tábla, kréta, szivacs megléte
5.2 A szeminárium / labor lebonyolításának feltételei	megfelelő kottatár megléte a könyvtárban, megfelelő példányszámban, vagy a kották sokszorosítási lehetősége, a szeminárium terem zongorával való felszereltsége, valamint valamint tábla, kréta, szivacs megléte

6. Elsajátítandó jellemző kompetenciák

Szakmai kompetenciák	a Polifónia (Ellenpont és Fuga) tanulmányozása során a diákok megismerik elméletileg és gyakorlatilag a különböző kontrapunktikus technikákat. Megtanulják felismerni és létrehozni adott esetben a jellegzetes barokk hangszeres muzsika dallamfordulatait, ennek alkotó elemeit, a konszonancia-disszonancia használatának szabályait. A diákok képesek lesznek felismerni és létrehozni a kor jellegzetes kadenciáit, imitációit, hangszeres dallam-párhuzamait, amely nagymértékben különbözik a vokális polifóniától. Megismerik a kor jellegzetes és a zeneszerző által kedvelt polifónikus műfajainak a formaépítkezési szabályait, egészen addig, hogy saját maguk is képesek legyenek 2-3-4 szólamú polifónikus műveket komponálni. Ez nagy hasznukra lesz további didaktikai pályályukon, és ösztönözni fogja őket arra, hogy önállóan is alkotó tevékenységet folytassanak.
Transzverzális kompetenciák	- Az elsajátított elméleti és gyakorlati ismereteket a hallgatók alkalmazni tudják a műelemzéseik és zenei előadásaik során. A polifónikus szólamépítés szabályainak ismerete hozzá segíti a diákokat a zenei művek megértéséhez. Úgyszintén, az elsajátított ismeretek által a diákok (jövendő tanárok) képesek lesznek maguk is kicsi polifónikus műveket komponálni (kórusokat). Mindenek a tanításban is hasznát veszik, jobban ösztönözve a diákokat azzal, hogy a tanár által kimondottan számukra komponált kicsi kórusműveket adhatnak elő csoportosan, színpadon, vagy zeneórán. Ugyanakkor ösztönzően hat a diákokra alkotás szempontjából is, olyan értelemben, hogy ők maguk is megpróbálhatnak kicsi műveket komponálni egymásnak, és nem csak a készen meglévő zeneművekkel foglalkozni.

7. A tantárgy célkitűzései (az elsajátítandó jellemző kompetenciák alapján)

7.1 A tantárgy általános célkitűzése	A Polifónia (Ellenpont és Fuga) tantárgy második szemeszterében a barokk polifónia tanulmányozását tűzi ki célul, J.S. Bach műveiben, vagyis a fúgák formájában és kontrapunktikus technikájában. Ebben a keretben a hangsúly Bach <i>Wohltemperiertes Klavier</i> két kötetének fúgáira esik, valamint a <i>Fuga Művészetében</i> levő 18 fúgára.
7.2 A tantárgy sajátos célkitűzései	Egy fúgatóéma megírásából kiindulva, a diákok megtanulják elkészíteni a Comes dallamot (választ a fúgatómára), aztán a Comes ellenpontozását a Contrasubjectum-al, az epizódok és a reprimék megírását. A kész 2-3 szólamú fúgák műelemzését is elsajátítják a diákok ebben a szemeszterben. Ezeket az elemeket, melyek a fuga kontrapunktikus technikáját tanulmányozzák párhuzamban állítjuk a fuga formájának a tanulmányozásával, valamint a fuga tonális szerkezetének az elemzésével. Összefoglaló grafikumok létesítése által könnyítjük meg a diákok számára egy általános kép kialakítását a fúgáról, mint műfajról, és polifónikus technikáról. A leadott tananyag egy 2-3-4 szólamú fuga expozíció megkomponálásával teljesedik ki, valamint egy komplex fúgaelemzéssel, J.S. Bach művészetéből.

8. A tantárgy tartalma

8.1 Előadás	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
1) Bevezető a barokk polifóniába, az ellenpont alapformáinak használata, izoritmikus, valamint felező (2:1-es) és negyedelő (4:1-es) ellenpont 2 szólamra	Magyarázat, példák elemzése, demonstráció	
2) Felező és negyedelő ellenpont 3 szólamra	Magyarázat, példák elemzése, demonstráció	
3) Felező és negyedelő ellenpont 4 vagy több szólamra	Magyarázat, példák elemzése, demonstráció	
4) A lineáris kontrapunktikus szerkesztés kihangsúlyozása: díszítő ellenpont és imitáció 2 szólamra	Magyarázat, példák elemzése, demonstráció	
5) Díszítő ellenpont és imitáció 3 szólamra	Magyarázat, példák elemzése, demonstráció	
6) Díszítő ellenpont és imitáció 4 vagy több szólamra	Magyarázat, példák elemzése, demonstráció	
7) Az imitatív szerkesztés állandósulása: a 2 szólamú kánon	Magyarázat, példák	

	elemzése, demonstráció	
8) A 3 szólamú kánon	Magyarázat, példák elemzése, demonstráció	
9) A 4 szólamú kánon	Magyarázat, példák elemzése, demonstráció	
10) A barokk ellenpont fő szerkesztési elvei. A polifónikus barokk műfajok: a Passacaglia	Magyarázat, példák elemzése, demonstráció	
11) A barokk ellenpont fő szerkesztési elvei. A polifónikus barokk műfajok: A Chaconne (Ciaccona)	Magyarázat, példák elemzése, demonstráció	
12) A fűga: elvei, a fűgatóma szerkesztési módozatai	Magyarázat, példák elemzése, demonstráció	
13) A fűga expozíció szerkesztése	Magyarázat, példák elemzése, demonstráció	
14) A kettős és hármas ellenpont a fűgában	Magyarázat, példák elemzése, demonstráció	

Könyvészet:

Terényi Ede – Coca Gabriela, *Ellenpont (Contrapunct)*, Gh. Dima Zeneakadémia, Kolozsvár, 2001.

Comes, L. – Rotaru, D., *Tratat de contrapunct vocal și instrumental* (Vokális és hangszeres ellenpont kézikönyv), Ed. Muzicală, București, 1986.

Eisikovits, Max, *Polifonia barocului, Stilul bachian*, Ed. Muzicală a U.C., București, 1973

Junger, Ervin, *Contrapunctul baroc la 2 voci*, vol. I-II, Multiplicat Academia de Muzică „Gh.Dima”, Cluj-Napoca, 1973-1975

Kurth, Ernst, *Grundlagen des Linearen Kontrapunkts*, Max Hesses Verlag, Berlin, 1917

Negrea, Marțian, *Tratat de contrapunct și fugă*, Ed. Pentru Literatură și Artă, București, 1956.

Riemann, Hugo, *Handbuch der Fugen-Composition*; Max Hesses Verlag, Berlin 1971.

Voiculescu, Dan, *Fuga în creația lui J. S. Bach*, Editura Muzicală, București, 2000.

8.2 Szeminárium / Labor	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
1) Bevezető a barokk polifóniába, az ellenpont alapformáinak használata, izoritmikus, valamint felező (2:1-es) és negyedelő (4:1-es) ellenpont 2 szólamra	Gyakorlatok megoldása és kijavítása, műelemzések	
2) Felező és negyedelő ellenpont 3 szólamra	Gyakorlatok megoldása és kijavítása, műelemzések	
3) Felező és negyedelő ellenpont 4 vagy több szólamra	Gyakorlatok megoldása és kijavítása, műelemzések	
4) A lineáris kontrapunktikus szerkesztés kihangsúlyozása: díszítő ellenpont és imitáció 2 szólamra	Gyakorlatok megoldása és kijavítása, műelemzések	
5) Díszítő ellenpont és imitáció 3 szólamra	Gyakorlatok megoldása és kijavítása, műelemzések	
6) Díszítő ellenpont és imitáció 4 vagy több szólamra	Gyakorlatok megoldása és kijavítása, műelemzések	
7) Az imitatív szerkesztés állandósulása: a 2 szólamú kánon	Gyakorlatok megoldása és kijavítása, műelemzések	
8) A 3 szólamú kánon	Gyakorlatok megoldása és kijavítása, műelemzések	
9) A 4 szólamú kánon	Gyakorlatok megoldása és kijavítása,	

	műelemzések	
10) A barokk ellenpont fő szerkesztési elvei. A polifónikus barokk műfajok: a Passacaglia	Gyakorlatok megoldása és kijavítása, műelemzések	
11) A barokk ellenpont fő szerkesztési elvei. A polifónikus barokk műfajok: A Chaconne (Ciaccona)	Gyakorlatok megoldása és kijavítása, műelemzések	
12) A fuga: elvei, a fugatéma szerkesztési módozatai	Gyakorlatok megoldása és kijavítása, műelemzések	
13) A fuga expozíció szerkesztése	Gyakorlatok megoldása és kijavítása, műelemzések	
14) A kettős és hármas ellenpont a fugában	Gyakorlatok megoldása és kijavítása, műelemzések	
Könyvészet: Bach, J. S., Das Wohltemperiertes Klavier, I-II. kötet – kotta Bach, J. S., Die Kunst der Fuge – kotta Bach, J. S., II. szóló hegedű Partita – Ciaccona Bach, J. S., Passacaglia orgonára Bartha Dénes, A zenetörténet antológiája, Zeneműkiadó, Budapest, 1974. Siklos, Albert, Ellenponttan, Rozsnyai Karol Könyv-és Zeneműkiadása, Budapest, 1913 Szabolcsi Bence, A melódia története, Zeneműkiadó, Budapest, 1957.		

9. Az episztemikus közösségek képviselői, a szakmai egyesületek és a szakterület reprezentatív munkáltatói elvárásainak összhangba hozása a tantárgy tartalmával.

- Az iskolai zenetanításban a zene tanár számára elkerülhetetlen a kottával való kapcsolat, úgy a zeneművek megismertetésében a tanulókkal, mint pedig a zenei gyakorlatban – kóruséneklés, hangszerjáték tanítása során.   - Számos polifónikus mű kerül a tanár kezébe a pedagógusi gyakorlata során. Ezekhez való értő és szakszerű közeledése fontos a tanár számára, úgy a műelemzés során, mint pedig a mű előadása során, és nem utolsósorban komponálása során.

10. Értékelés

Tevékenység típusa	10.1 Értékelési kritériumok	10.2 Értékelési módszerek	10.3 Aránya a végső jegyben
10.4 Előadás	A vizsgára való jelentkezés feltétele a kurzusok látogatása. A megjelölt anyag ismerete. Pótolási lehetőség pótszeszióban. Plagizálás, vagy vizsgán való csalás következménye az adott vizsgaidőszakban a vizsgáról való kizárás. Óvás megoldása: az írásbeli dolgozat újraértékelése.	Részvizsga a vonatkozó elméleti anyagból, írásbeli teszt formájában.	50%
10.5 Szeminárium / Labor	- Elbírálási kritériumok: elméleti anyagismeret, helyes polifónikus szerkesztés, a leadott szabályok jegyében	Szemináriumi gyakorlatok (házi feladatok megvizsgálása): - Partitúraelemzés – a tanulmányozott korszakból, annak jellegzetes formáiból és műfajaiból	50%

		- A szemináriumokon való aktív részvétel figyelembevétele	
10.6 A teljesítmény minimumkövetelményei			
1) Bevezető a barokk polifóniába, az ellenpont alapformáinak használata, izoritmikus, valamint felező (2:1-es) és negyedelő (4:1-es) ellenpont 2 szólamra			
2) Felező és negyedelő ellenpont 3 szólamra			
3) Felező és negyedelő ellenpont 4 vagy több szólamra			
4) A lineáris kontrapunktikus szerkesztés kihangsúlyozása: díszítő ellenpont és imitáció 2 szólamra			
5) Díszítő ellenpont és imitáció 3 szólamra			
6) Díszítő ellenpont és imitáció 4 vagy több szólamra			
7) Az imitatív szerkesztés állandósulása: a 2 szólamú kánon			
8) A 3 szólamú kánon			
10) A barokk ellenpont fő szerkesztési elvei. A polifónikus barokk műfajok: a Passacaglia			
11) A barokk ellenpont fő szerkesztési elvei. A polifónikus barokk műfajok: A Chaconne (Ciaccona)			
12) A fuga: elvei, a fugatéma szerkesztési módok			
13) A fuga expozíció szerkesztése			
14) A kettős és hármas ellenpont a fugában			

Kitöltés dátuma
2021. szeptember 18.

Előadás felelőse
Dr. habil. Coca Gabriela – előadótanár

Szeminárium felelőse
Dr. habil. Coca Gabriela – előadótanár

Az intézeti jóváhagyás dátuma
2021.09.23

Intézetigazgató